

Frankeermachinestempels: zó kunt u ze verzamelen! (1)

In oktober 1988 werd in 'Philatelie' een artikel onder de titel 'Frankeermachinestempels: het verzamelen waard!' geplaatst. De vele reacties die de schrijver, de heer D. Veenstra uit Buitenpost, ontving maakten duidelijk dat zijn bijdrage in een grote behoefte voorzorg. Eén vraag kwam herhaaldelijk naar voren: hoe verzamel je frankeerstempels? Op die vraag probeert de heer Veenstra nu een antwoord te geven.

Het blijkt dat veel verzamelaars op zoek zijn naar literatuur die antwoord geeft op de vraag 'Hoe kan ik verzamelen?'. Omdat ons taalgebied maar beperkt is worden we in Nederland niet overdeven vermeld met goede, op de doorsnee-verzamelaar afgestemde publicaties die kunnen dienen als gids voor een bepaalde verzamelwijze. Juist daarom zal ik proberen naast 'gewone' ook een aantal minder voor de hand liggende verzamelmogelijkheden aan te reiken, die soms op het 'randje' van de filatelie lijken te balanceren. Dat hoeft geen bezwaar te zijn: er zijn nu eenmaal veel verzamelaars voor wie de filatelie gewoon een plezierige hobby is, die niet noodzakelijkerwijs hoeft te leiden tot het deelnemen aan tentoonstellingen.

Frankeermachines in Nederland

Een voor de hand liggende wijze van verzamelen is die waarbij de ontwikkeling van de frankeermachines op de voet wordt gevolgd. Dat kan door de in ons land gebruikte (en nog in gebruik zijnde) typen stempels in een verzameling bijeen te brengen. Daarmee wordt dan een chronologisch beeldverhaal samengesteld dat al in 1925 begint; over waar dat verhaal mogelijk eindigt zullen we het maar niet hebben.

In de eerste aflevering van dit artikel (dat in oktober 1988 in 'Philatelie' werd geplaatst) werd voor zo'n chronologische verzameling al een – zij het beknopte – 'handleiding' gegeven. Op tentoonstellingen kom je dit soort verzamelingen slechts zelden tegen. Wie er nu mee zou willen beginnen heeft uiteraard een forse achterstand. De beschikbare voorraad stempels uit de begin-

periode is klein en van een duidelijk georganiseerde markt is geen sprake. Het op deze wijze verzamelen van frankeerstempels is duidelijk iets voor mensen met een exacte inslag. Bij het onderscheiden van de verschillende typen moet immers op kleine details worden gelet; soms is het een kwestie van een millimeter! Een bezwaar is dat niet; ook in de 'gewone' filatelie komt een dergelijke precisie voor; denkt u maar aan de verschillende soorten tandingen bij postzegels.

De merkenverzameling

De merkenverzameling is een soort variant op de landenverzameling bij postzegels. Het gaat om een verzameling van frankeerstempels van alle machines van een bepaald merk, die in ons land in gebruik zijn (geweest).

Uit het artikel van vorig jaar viel af te leiden dat het mogelijk is, binnen bepaalde grenzen zelf de moeilijkheidsgraad van de verzameling te bepalen. Zo is een verzameling van de *Krag*-machines – de 'jongste' in ons land – niet te vergelijken met een verzameling van het merk *Francotype*, de 'gigant' van Nederland. En dan laten we de *Komusina*, de voorloper van de *Postalia*, nog buiten beschouwing. Het verzamelen van zeldzame stempels zoals die van de *Krag*- en *Komusina*-machines is maar voor weinig weggelegd.

Een wereldverzameling

De volgende 'verzamelvariant' die in overweging kan worden gegeven is die van een wereldverzameling. Ik bedoel dan niet een wereldverzameling in de traditionele zin van het woord, maar een collectie

waarin van elk land ter wereld een frankeerstempel wordt opgenomen. En dat is heus nog niet zo'n eenvoudige opgave! Ons werelddeel, Europa, scheidt niet de grootste problemen, maar de naties in andere delen van de wereld kunnen lastig tot zeer lastig zijn. Om met succes een wereldverzameling op te kunnen bouwen is het nodig dat u relaties hebt of aanknoopt met bedrijven en instellingen die veel post uit het buitenland ontvangen. Te denken valt aan grote banken, bedrijven die naar verschillende landen exporteren en dergelijke. De echte liefhebbers van dit type verzameling zullen doorgaans een grote wereldkaart aan de muur hebben hangen, waarop ze met vlaggetjes of gekleurde spelden kunnen aangegeven welke landen al in de verzameling zijn ondergebracht.

Uiteraard is het erg leuk als zo'n verzameling compleet kan worden gemaakt, maar ook los daarvan is er veel plezier te beleven. Niemand kan de verzamelaar immers beletten om van bepaalde landen meer dan een stempel op te nemen. In tegenstelling tot de vaak nogal 'neutraal' ogende Nederlandse frankeerstempels zijn de stempels uit andere landen vaak voorzien van een typisch nationaal tintje. Dat levert heel aardige resultaten op. Een voorbeeld daarvan wordt gegeven door een Australisch frankeerstempel met een kangoeroe; er bestaat ook een stempel met de landkaart van dit land. Wie dit soort stempels in zijn collectie opneemt kan zijn of haar verzameling extra interessant maken.

De landenverzameling

Hoe vreemd het ook mogen klinken: terwijl in andere takken van de filatelie de landenverzameling een begrip is, komt dit type in kringen van verzamelaars van frankeerstempels nauwelijks voor. Niet alleen het opbouwen van een verzameling van frankeerstempels uit eigen land kan interessant zijn; het geldt in even

sterke mate voor andere landen. Het is hier echter wel oppassen geboden; doorsneeverzamelaars doen er goed aan om kieskeurig te zijn bij hun keuze voor een bepaald land.

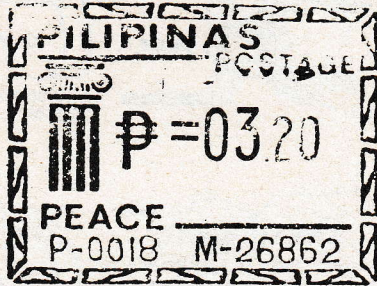
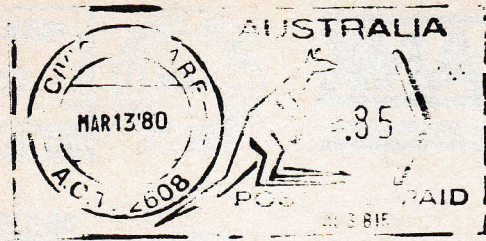
Een land als Duitsland is bijvoorbeeld heel lastig te verzamelen, ondanks het feit dat er uitstekende literatuur voorhanden is. Als we een land moeten noemen dat leuke mogelijkheden biedt dan kunnen we de Verenigde Staten van Amerika zeker niet negeren, al is het een hele klus om alle verschillende soorten machines die in Amerika gebruikt worden bijeen te brengen. Nog moeilijker is het om alle staten van het land in een verzameling vertegenwoordigd te krijgen! In dat geval gaan wel enkele jaren voorbij voordat het laatste vlaggetje op de kaart kan worden geprikt...

Het aanboren van een goede 'bron' is onmisbaar om zo'n verzameling tot stand te brengen, maar het is te doen, zoals onder anderen de heer J.A. Keizer uit Roden heeft bewezen.

Een deel van een land

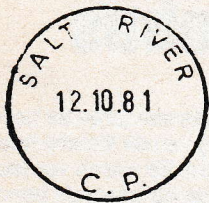
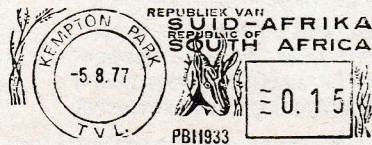
Het is ook mogelijk frankeermachinestempels uit een deel van een land te verzamelen: een provincie, streek of regio. Een – in mijn geval voor de hand liggend – voorbeeld is een verzameling van stempels uit de provincie Friesland. Dat is bepaald geen kwestie van chauvinisme; ik noem slechts een gebied waarvan al goede verzamelingen bestaan. Er is zelfs een Friesland-verzamelaar die alle Friese frankeerstempels in de computer heeft 'gestopt' met als resultaat een al vrij complete catalogus! Een verzameling die is gewijd aan de frankeerstempels van een provincie, streek of regio kan gemakkelijk verder worden uitgebreid; als er postzegels, stempels en andere filatelistische elementen aan worden toegevoegd kan daarmee al vrij snel een goede basis voor een thematische collectie worden gelegd. Wat het aangehaalde voorbeeld betreft: tijdens de ten-

Een wereldverzameling

In het helaas minder scherpe stempel van Australië zien we een kangoeroe en de bekende boemerang. Van het Filipijnse stempel zijn ook exemplaren bekend met de woorden *Faith, Charity, Hope* en *Justice*

De landenverzameling

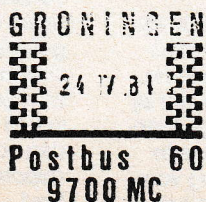
STARKE-AYRES

(C. STARKE & CO. Ltd., Incorporating CHAS. AYRES)
Seedsmen, Florists & Nurserymen
19-25 Main Road, MOWBRAY, C.P.

Drie voorbeelden van (tweetalige) frankeerstempels uit Zuid-Afrika

Een deel van een land

NOORD GRONINGEN

beste
HET BOVENSTE STUKJE
NEDERLAND

„CHAMP CLARK“..
voorwaar
een KONING's sigaar!

WARFFUM
09. XI. 88
Oosterstraat 56
9989 AE

Champ Clark
Sigarenfabrieken

FAIRMA R. H. KONING & ZONEN N.V.

Jarenlang volgde het frankeerstempel van het *Nieuwsblad van het Noorden* de stijging van het aantal abonnees op de voet; meestal veranderde het zodra er vijf- of tienduizend abonnees waren bijgekomen. Nu ontbreekt de 'vlag' al weer geruime tijd; zou het aantal abonnees zijn gedaald? Het stempel *Noord Groningen* is van de Regieraad Noord-Groningen. Dit is ook een leuk stempel voor een verzameling 'Stempels met een geintje'

De stadsverzameling

KRASNAPOLSKY

Meulenhof Amsterdam

PRINSENGRACHT 468

SRUNS, L. BRINK & CO. B.V.
AMSTERDAM

Niet alleen postzegels zijn vaak fraaie staaltjes van ontwerpkunst: let u ook eens op het gedetailleerde *Meulenhof*-stempel

De allesverzamelaar

R&D BRENGT IN
1951 *duizond*
NIEUWE BEHANGSELS

R&D COLLECTIE
ALTIJD: keus
ALTIJD: voorradig

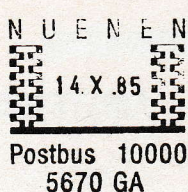
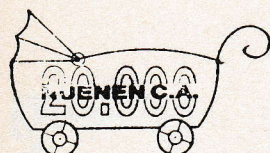
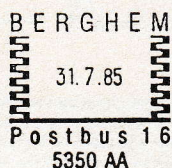
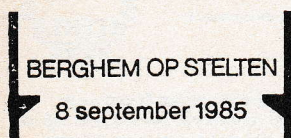
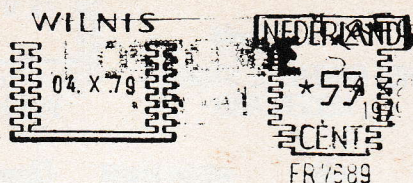

R&D behangsele
3 jaar
-garantie!

Het bemachtigen van alle opeenvolgende nummers van frankeermachines is al een grote 'kunst' en dat geldt helemaal voor de verschillende stempels van elke machine. Dit zijn beslist niet alle R&D-stempels...

Gemeentenverzamelingen

De frankeerstempels van de gemeenten kenmerken zich door een nog steeds groeiende variatie aan onderwerpen

toonstelling Grunopost IV, die het afgelopen voorjaar in Groningen werd gehouden, was een verzameling 'Friesland is anders' in volle glorie te bewonderen. Maar nogmaals: het behoort niet per se een provincie te zijn. U kunt ook kiezen voor een streek, regio of ander gebied: de Kop van Noord Holland, het Noorden van het Land, de Gooi- en Vechtstreek, enzovoort.

De stadsverzameling

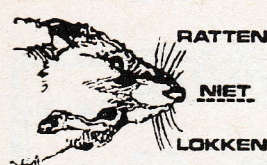
Uit de dalende reeks 'hele wereld', 'land' en 'landsdeel' blijkt dat vrijwel elk af te bakenen gebied uitgangspunten voor een verzameling frankeerstempels te bieden heeft. Ook een bepaalde stad kan daarom het onderwerp zijn van een dergelijke collectie. Ook hier kan de vergelijking met de 'gewone' filatelie worden getrokken: onder posthistorici is het heel normaal om je tot een stad te beperken. In het geval van een frankeerstempelverzameling moet daar meteen aan worden toegevoegd dat het raadzaam is om een grote stad te kiezen. Wie Amsterdam kiest zal zich niet behoeven te vervelen; er zijn talrijke frankeerstempels beschikbaar met mooie plaatjes die de fraaie (en wellicht ook minder fraaie) aspecten van onze hoofdstad kunnen belichten.

De allesverzamelaar

Echte verzamelaars doen vaak hun uiterste best om alles 'compleet' te krijgen. Het feit dat het aantal postzegels dat jaarlijks uitkomt explosief is gegroeid heeft er voor gezorgd dat het begrip 'compleet' een andere dimensie heeft gekregen. Wie in onze tijd een ouderwetse verzameling 'postzegels van de hele wereld' wil opzetten, staat voor een bijna onmenselijke taak.

In de wereld van de frankeerstempels vinden we echter verzamelaars die deze traditie nog niet hebben laten varen. We hebben het dan over de zogenoemde allesverzamelaars. Ze verzamelen letterlijk alle stempels van alle frankeermachines die in ons land gebruikt worden. Verzamelaars van dit type kunnen 'achteloos' laten vallen dat ze een verzameling bezitten die uit meer dan tachtigduizend exemplaren bestaat! Een kijkje in het domein van zo iemand is voor een 'eenvoudige' verzamelaar meestal een ware belevenis. En – al lijkt het zo goed als onmogelijk – ze zijn er, de verzamelaars die vrijwel alles compleet hebben vanaf 1925. Nog afgezien van het plezier dat de eigenaars eraan beleven hebben dergelijke verzamelingen ook een belangrijke historische waarde. Ik zou er op deze plaats dan ook voor willen pleiten dat een van deze (schaarse) verzamelingen een

De overheid

Het 'Drank'-stempel is van de provincie Utrecht; dit stempel werd ook gebruikt door het ministerie van WVC. Het stempel 'Ratten niet lokken' is afkomstig van het waterschap 'De Groote Waard' te Klaaswaal

plaatsje in het Haagse PTT-museum krijgt. Het is een unieke kans om materiaal te behouden dat van pas kan komen als er ooit een reconstructie van de geschiedenis van de frankeermachine moet worden gemaakt.

De echte allesverzamelaar zorgt ervoor dat er sprake is van een geregelde aanvoer van grote partijen enveloppen met frankeerstempels; alleen dan kan het steeds verder uit-

dijende verzamelgebied *up to date* worden gehouden. Een waarschijnlijk overbodige opmerking: dit type verzameling is niet geschikt voor kleinbehuisden...

D. Veenstra, Buitenpost

Het tweede en laatste deel van dit artikel wordt geplaatst in het januarinumnummer van 'Philatelie'

Uit de brievenbus

Order of the Postal Stone

In 'Philatelie' van juli/augustus (rubriek 'Wij lezen voor u') staat een denigrerend stukje over de *Order of the Postal Stone*, een onderscheiding die is ingesteld door de Zuidafrikaanse Stichting Filatelie. Ten onrechte wordt in die bijdrage gesuggereerd dat Herman Steyn zichzelf als voorzitter van deze stichting de ridderorde in goud heeft toebedeeld.

Twee bestuursleden van de Stichting Filatelie, Howard Green en Jonas Michelson, vertelden mij namelijk dat zij het voorstel hebben gedaan, Herman Steyn goud toe te kennen als waardering voor het vele werk dat hij in een

reeks van jaren ter bevordering van de filatelie heeft gedaan. Ze waren verheugd dat zij de aanstaande benoeming van Herman Steyn tot ridder van de *Orde van die Posklip* geheim hadden weten te houden, zodat de uitreiking van de orde voor hem – zichtbaar – een volslagen verrassing was.

A. Bakker, Breda

Naschrift van de redactie:

Hartelijk dank voor deze aanvulling. Wij blijven echter van mening dat de door u genoemde bestuursleden er onverstandig aan hebben gedaan, hun eigen voorzitter van goud te voorzien. Ze hadden zich moeten realiseren dat zo'n gebaar door de buitenwacht – hoezeer ten onrechte dan ook – als een vorm van nepotisme kan worden uitgelegd.

Frankeermachinestempels: zó kunt u ze verzamelen! (2)

Hoe verzamel je frankeermachinestempels? Dat was de vraag die het uitgangspunt vormde voor een artikel van de heer D. Veenstra uit Buitenpost. Het eerste deel van dat artikel hebt u kunnen lezen in het decembernummer van 'Philatelie'. De heer Veenstra sluit zijn overzicht van verzamelvormen en -thema's nu af. Zijn slotconclusie is: met frankeerstempels kun je vele kanten op!

In december kwam als laatste 'type' de 'allesverzamelaar' ter sprake. Mensen die 'alles' verzamelen moeten – zo constateerden we toen – beslist niet kleinbehuist zijn. En omdat veel mensen te maken hebben met een beperkte bergruimte bepalen we ons hierna weer tot min of meer scherp afgebakende verzamelgebieden.

Gemeenten- verzamelingen

Het aantal verzamelaars dat zo verstandig is zich te beperken tot een bepaalde groep frankeerstempels groeit nog steeds. Onze Nederlandse gemeenten behoren ongetwijfeld tot de categorie machinegebruikers die stempels leveren die geschikt zijn voor een aparte verzameling. Frankeerstempels van Nederlandse gemeenten zijn over het algemeen vrij 'herkenbaar'. Mogelijk is het dit aspect – samen met het feit dat het om een relatief overzichtelijke groep frankeerstempels gaat – dat ervoor zorgt dat dit verzamelgebied behoorlijk populair is.

Wie eenvoudig wil verzamelen kan zich beperken tot één stempel per gemeente. Wie daarentegen compleetheid binnen het gekozen gebied nastreeft kan proberen alle stempels van alle machines die binnen één gemeente worden gebruikt te verzamelen. Eerlijkheidshalve moet worden opgemerkt dat het begrip 'eenvoudig' tot op zekere hoogte misleidend is. Er worden namelijk al gedurende vele jaren gemeenten samengevoegd en opgeheven. De stempels van de oude of verdwenen gemeenten zijn uiteraard lastige 'nummers'!

De populariteit van het verzamelgebied 'gemeenten' valt ook af te leiden uit het feit dat er een *Studiegroep verzamelaars Frankeerstempels Nederlandse Gemeenten* (SFG)

bestaat die zo'n vijfenzeventig leden telt. De groep organiseert bijeenkomsten waarop geruild kan worden, heeft een rondzenddienst opgezet en een zorg voor een stukje dienstverlening in de vorm van een geregeld verschijnende nieuwsbrief, die de nieuwe gemeentestempels meldt. Er bestaat voor dit verzamelgebied ook een aparte catalogus, getiteld *Frankeerstempels Nederlandse Gemeenten*. Het verzamelen van gemeentestempels wordt erdoor vergemakkelijkt. Als u dat laatste juist een bezwaar vindt, kunt u het zichzelf moeilijk maken door te proberen alle gemeenten van een ander land bij elkaar te brengen...

De overheid

Een voor de hand liggende uitbreiding van het vorige thema is die naar een verzameling 'De overheid in Nederland'. Dat is dan wel meteen een heel uitgebreid verzamelgebied: tot de overheid behoren onder meer de provincies, de waterschappen en de gewesten, maar ook het Rijk, de ministeries en de daaronder vallende organen en instellingen. Vooral het Rijk staat garant voor een breed terrein aan stempels, afkomstig van uiteenlopende diensten. De arbeidsbureaus, de belastingkantoren, de bureaus van de rijkspolitie – dat alles en nog veel meer valt eronder. Al met al dus een vrij omvangrijk verzamelgebied! Een nadeel kan zijn dat veel van de frankeerstempels uit deze categorie – en dan vooral die van het Rijk – uitgesproken saai zijn; in veel gevallen ontbreekt de 'vlag'. Dat kan leiden tot een aaneenschakeling van tientallen dezelfde stempels, met als enige variatie het machinenummer en het adres (dat vaak uit een postbusnummer bestaat) plus de postcode. Ondanks die saaiheid zijn er toch gedrevenen die het be-

langrijk vinden om 'compleet' te zijn; er is een groep verzamelaars bezig met het registreren van al deze machines!

Van A tot Z

Sommige verzamelaars zijn gek op het 'afwijkende'. Ondanks het feit dat de filatelie daartoe volop mogelijkheden biedt, vormt deze groep toch een minderheid. Bij de verzamelaars van frankeerstempels ligt dat al niet anders. Ook bij hen laat zich de drang om iets te verzamelen 'anders dan anderen' gelden. Gelet op de grote hoeveelheid beschikbare stempels zijn de kansen ook hier volop aanwezig. Het 'probleem' is zoals altijd dat men zélf die mogelijkheden moet zien. Hoe moeilijk dat soms is blijkt als opvallende verzamelthema's onder de ogen van minder creatieve verzamelaars komen. Dan valt de opmerking 'Héé... kan dat ook?' nogal eens te beluisteren. Een voorbeeld van 'iets anders' is een verzameling die is gebaseerd op een betrekkelijk eenvoudig gegeven: het *alfabet*. Elk frankeerstempel dat één van de 26 letters van ons alfabet afzonderlijk in beeld brengt kan in zo'n verzameling 'Van A tot Z' worden opgenomen.

Ook hier is het weer van belang dat er geput kan worden uit een 'grote aanvoer' van materiaal. In een paar jaar tijd kan een dergelijke collectie dan een enorme omvang krijgen. Wie er oog voor heeft zal merken dat de ontwerpers van frankeerstempels vaak een grote creativiteit aan de dag leggen. Het is aan de verzamelaar om zijn basisvoorraad op grond van een bepaalde 'rode draad' om te vormen tot een presentabele verzameling. Iedere verzamelaar kan daarbij tot zijn of haar specifieke opzet komen.

Lang zullen ze leven!

Een jubileum wordt door de meeste mensen beschouwd als een heuglijke gebeurtenis. Het is zelfs een belangrijke reden om in aanmerking te ko-

Het eerste deel van dit artikel werd geplaatst in 'Philatelie' van december 1989

men voor de uitgifte van bijzondere postzegels. Het is dus niet zo verwonderlijk dat er ook 'bijzondere' frankeerstempels ter gelegenheid van jubilea worden gebruikt. Dat gebeurt in zo'n omvang dat er zelfs verzamelaars zijn die een aparte verzameling van dit soort stempels hebben opgezet.

Het aanbod kan heel gevarieerd zijn: er zijn stempels die het eerste lustrum van een bedrijf herdenken, maar ook het duizendjarig bestaan van een plaats of stad kan de aanleiding zijn. Ook in grafisch opzicht is er sprake van een grote variatie, van heel eenvoudig tot bijzonder uitbundig. Behalve op zichzelf staande stempels komen er ook 'series' voor. Als voorbeeld noem ik een reeks waarbij alle twaalf provinciale 'filialen' van een bepaalde rijksinstelling – in dit geval het kadaster – eenzelfde jubileumstempel gebruiken: '100 jaar Rijksdriediehoeksmeting' (1985).

Bij 'jubileumstempels' kan zich een probleem voordoen, vooral als het gaat om frankeerstempels ter gelegenheid van bepaalde evenementen: ze hebben vaak een heel beperkte 'looptijd'. Het parool is hier: ogen open houden en proberen er achter te komen waar zulke stempels in gebruik zijn. De verzamelaars van frankeerstempels hebben de schone taak, dit soort stempels van de prullemand te redden!

Stempels met een geintje

Wie op een tentoonstelling thematische verzamelingen bekijkt, zal soms verbaasd zijn over de 'leuke' vondsten in dergelijke verzamelingen. Als u mocht denken dat frankeerstempels vooral saai en gelijkvormig zijn hebt u het goed mis. Onder het nieuwe aanbod zullen opletende verzame-

Van A tot Z

11693

WORLD WIDE TRAMP TRADING

Wie er goed op let, ziet steeds meer van dit soort voorbeelden!

Lang zullen ze leven!

De indrukwekkendste jubilea vind je bij de gemeenten. Zo kon het tot de Friese gemeente Achtkarspelen behorende dorp Drogeham in 1980 het duizendjarig bestaan vieren. Het Heras-stempel is tegelijkertijd een stempel met een geintje!

Het rijmpje is afkomstig van een houthandel; gelukkig heeft dit bedrijf het niet bij dit stempel gelaten

laars zonder twijfel 'leuke' vondsten aantreffen. Zoveel zelfs, dat een verzameling op het thema 'Frankeerstempels met een geintje' heel snel kan uitdijen.

Voor zo'n verzameling zouden frankeerstempels met een opvallende afbeelding en/of tekst in aanmerking kunnen komen. Wat een 'geintje' is zal door iedereen weer anders worden ingevuld. Maar u kunt er van verzekerd zijn, dat zo'n verzameling al snel uitgroeit tot een collectie boeiende staaltjes van creativiteit. Het verzamelen van dit soort stempels is gewoon leuk – het is een hobby in de ware zin van het woord.

Overigens meldde 'Philatelie' al in februari 1974 een frankeerstempel met een geintje, namelijk het stempel van een slager uit Groningen met de opmerkelijke tekst 'Het vlees is zwak'...

Thematische filatelie

Het valt een beetje buiten het bestek van dit artikel, maar er moet toch op worden gewezen dat frankeerstempels zich soms heel goed lenen voor onderbrenging in thematische verzamelingen. Sterker nog: in veel gevallen fungeren frankeerstempels als 'koplopers' in thematische verzamelingen.

Als zich rond een bepaald thema nieuwe ontwikkelingen voordoen levert dat doorgaans niet zo heel snel postzegels of postwaardestukken op; frankeerstempels bieden dan vaak de enige mogelijkheid om zo'n ontwikkeling te illustreren.

Zegel met frankeerstempel

Bijna onuitputtelijk zijn de mogelijkheden waaruit de verzamelaar van frankeerstempels kan kiezen. Zo kun je een collectie opbouwen die bestaat uit frankeerstempels, gecombineerd met postzegels. Een voorbeeld daarvan is de verzameling die zo is opgezet dat er steeds een postzegel met dagtekeningstempel van een bepaalde plaats wordt getoond, met daarnaast een frankeerstempel dat uit diezelfde plaats afkomstig is. Wie dit een wat vreemde manier van verzamelen vindt moet bedenken dat het er in de eerste plaats om gaat dat een verzamelaar plezier beleeft aan het opzetten en bij elkaar brengen van zijn collectie. Met alle respect voor tentoonstellingsregels en dergelijke: is 'plezier' eigenlijk niet het enige dat *werkelijk* telt?

Verzamelen rond een thema

Uiteraard is het ook mogelijk rond een thema te verzamelen. Vroeger zag men bij thematische verzamelingen vaak een soort appendix waarin frankeerstempels waren ondergebracht die betrekking hadden op het behandelde thema. Tegenwoordig worden dergelijke stempels verspreid in deze verzamelingen opgenomen. Los van het echte thematische aspect, vinden sommige verzamelaars het gewoon leuk om een bepaalde groep frankeerstempels bij elkaar te brengen. De mogelijkheden zijn legio: alle automerken, rederijen, ziekenhuizen, enzovoort.

Stempels met een geintje

Een zaagwesp in de houtruithaaien weet moeiteloos in slaapte vallen; „Mijn man zaagt bomen,” zegt ze droogjes, „en strooit mij zaagsel in de oogjes.”
postbus 6

'All over the world'

De verzamelaar die de voorkeur geeft aan een klein gebied kan zich bij voorbeeld beperken tot een internationale verzameling van frankeerstempels van één bepaald bedrijf. 'Internationaal' dan in die zin, dat naast de frankeerstempels van de hoofd- en eventuele nevenvestigingen in Nederland, ook die van alle buitenlandse vestigingen worden verzameld.

Bij internationaal opererende bedrijven hoeft u overigens niet uitsluitend te denken aan *multinationals* als Philips. Ook veel Nederlandse banken hebben verrassend veel buitenlandse vestigingen. Uitbreiding van een bedrijfs- naar een brancheverzameling is uiteraard ook mogelijk.

Stempel op stempel

Op poststukken die zijn gefrankeerd met een frankeerstempel kunnen allerlei postale stempels voorkomen. Ook de reden van de afstempeling kan nogal verschillen. Er zijn normale stukken, maar ook aangetekende stukken en expresse stukken. Wie er plezier in heeft, kan al die verschillende combinaties verzamelen.

Allerlei

Wie een aantrekkelijk verzamelthema zoekt kan vrijwel altijd uit de voeten met het onderwerp 'allerlei'. De verzamelaar maakt daarbij zelf uit wat daar allemaal onder valt! Enkele voorbeelden om uw gedachten te bepalen (en u misschien op ideeën te brengen):

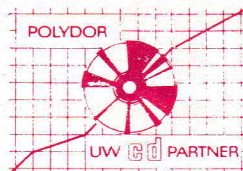
- misdrukken (die zijn er in een grote variatie)
- dubbele frankeringen
- combinaties van frankering met een frankeerstempel en een postzegel
- frankeerstempels op allerlei soorten stroken (met de merknaam van de frankeermachine of gewoon neutraal)
- het kleinste en het grootste frankeerstempel ter wereld
- afdrukken van beschadigde clichés
- kleurvariaties
- fantasiestempels.

Logo in tweevoud

Er zijn verzamelaars die er aardigheid in vinden enveloppen te verzamelen die een 'twee-eenheid' bieden: het frankeerstempel laat dan een logo, beeldmerk of wapen zien dat ook in de bedrukking van de envelop voorkomt. Een bekend voorbeeld is een ver-

vervolg op pag. 115

Thematische filatelie

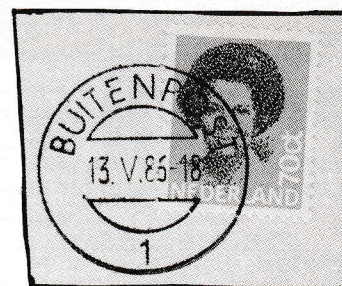
ZENDING 1985

Getuigen van Christus met het hart op de tong met handen en voeten samen met partnerkerken

Uit de werkelijk tienduizenden voorbeelden een selectie van slechts drie stempels

Zegel met frankeerstempel

Combinatie van een frankeerstempel en een postzegel uit dezelfde plaats. U neemt het de auteur van dit artikel wel niet kwalijk dat hij een voorbeeld dicht bij huis heeft gezocht...

Verzamelen rond een thema

In dit geval betreft het gekozen thema een groep ziekenhuizen. Het stempel met een gebouw - het Koninklijk Nederlands Gasthuis voor Ooglijders - is eveneens een voorbeeld van een vrij gedetailleerd stempel dat het uitstekend kan doen in een verzameling op het thema architectuur

'All over the world'

ABN Bank
PROVIDES ALL BANKING SERVICES

ABN Bank

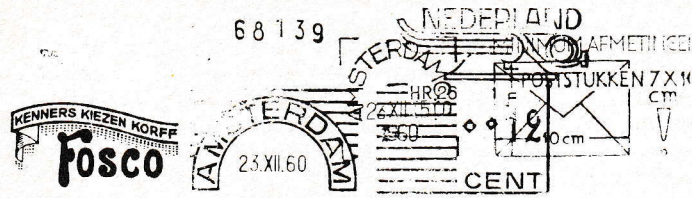
ABN Bank
Algemene Bank Nederland (Deutschland) Aktiengesellschaft

Postfach 2 34
D-7000 Stuttgart 1

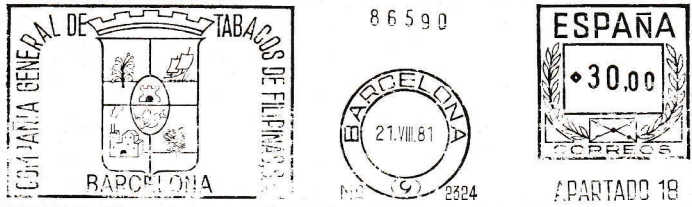
Veel Nederlandse bedrijven zijn over de hele wereld verspreid

Stempel op stempel

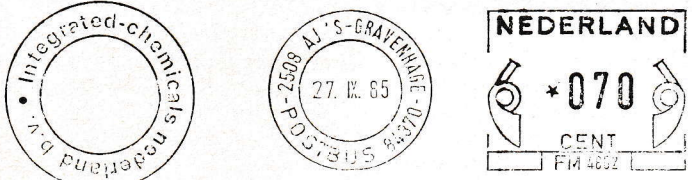
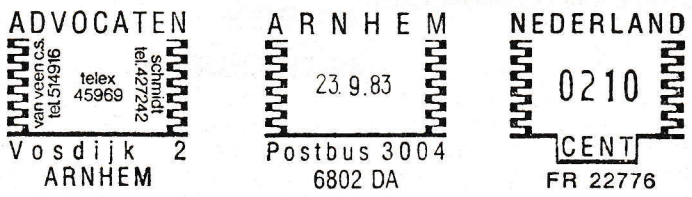
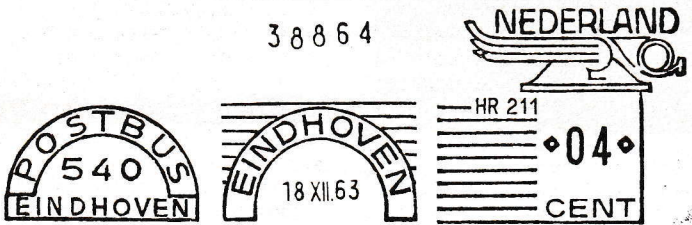

Enveloppen zoals het Koreaanse voorbeeld spreken vrijwel elke verzamelaar aan. Bovendien worden op de achterkant vaak de nodige (vertrek- en aankomst)stempels geplaatst. Een bezwaar kan zijn dat ze doorgaans veel ruimte innemen

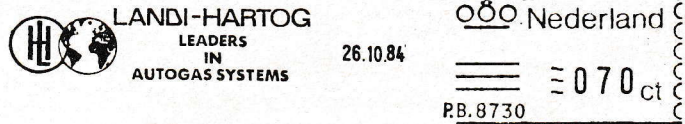
Allerlei

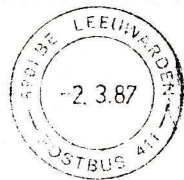
Frankeerstempels kunnen heel klein zijn, zoals het voorbeeld van de PB 1180 uit Waalwijk, maar ook fors (zie het Spaanse voorbeeld) of breed (het stempel uit Groningen)

De ontwerpers van frankeerstempels zoeken voor de 'vlag' soms aansluiting bij de basisvorm. Ze zijn vrij zeldzaam, want de volgende is niet origineel meer!

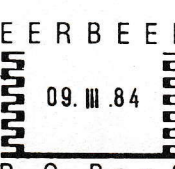
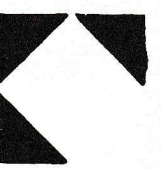
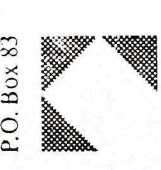

Directie van de Volkshuisvesting in de provincie

Friesland

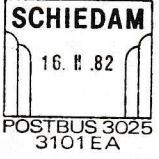
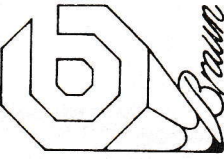
Drie voorbeelden waarbij iets aan de hand is. In het stempel van Landi-Hartog ontbreekt de datumkast. In het stempel van de Friese Pers (Leeuwarder Courant) is aan de rechterkant een stuk van het datumdeel afgebroken, waardoor Leeuwarden is vermint tot 'Leeuwar'. Het stempel van de Friese Directie van de Volkshuisvesting is falikant fout. De PTT had deze enveloppe niet mogen bezorgen, want het waardedeel ontbreekt. PTT kan daardoor niet weten of er voor deze brief is 'betaald'. Aan de andere kant ligt het niet voor de hand dat het Rijk zich voor een besparing van drie kwartjes op het verkeerde pad zal willen begeven...

Pillo-Pak

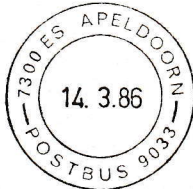
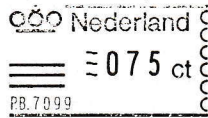

Gewoon een leuke 'collectie' is een verzameling van de varianten van dit logo van de papierindustrie. Het zijn er drie uit een mini-collectie van tien.

Leuk ook zijn uitzonderlijke varianten van het datumdeel, zoals deze drie van het merk Francotype

Logo in tweevoud

Leuk ook zijn uitzonderlijke varianten van het datumdeel, zoals deze drie van het merk Francotype

vervolg van pag. 111

zameling frankeerstempels van gemeenten die hun gemeentewapen zowel op hun enveloppen als in hun frankeerstempel laten figureren. Toegegeven: dat gedrukte beeldmerk heeft niets met filatelie te maken (net zo min als het fraaie plaatje dat op eerstedagenveloppen wordt afgedrukt, overigens) maar er zijn heel wat verzamelaars die het 'gewoon leuk' vinden om zó te verzamelen. Vrijheid blijheid!

En tot slot

Hopelijk bent u ervan overtuigd geraakt dat frankeerstempels een scala aan mogelijkheden te bieden hebben. In dit artikel heb ik me noodgedwongen moeten beperken tot 'het gebeuren om de hoek'. Ik

reken er echter op dat de afbeeldingen een nuttige aanvulling op de tekst vormen. Eén ding zal duidelijk zijn: het terrein is met de voorbeelden die ik u heb gegeven beslist niet afgeroomd. Juist als u kiest voor een 'creatief' thema zult u – dat is althans mijn stellige overtuiging – vele kanten opkunnen. Ik wens u daarbij veel succes!

D. Veenstra, Buitenpost

**Filatelistisch frankeren
is een genoegen: voor anderen
én voor uzelf**